

שיעור מס' 9

"כוחותינו מחייבים להשכלה"

גרמניה הנאצית: אידיאולוגיה, חברה ומדינה

◀ ⊖ ▶ מטרת השיעור ודגש חינוכי

בינואר 1933, עם מינויו של אדולף היטלר לכנצלר גרמניה, החל תהליך שבמסגרתו הפחלה גרמניה לגורמניה הנאצית וונעשתה האחדה מלאה בין כל מוסדות השלטון, הרוחה, הצבא, המשפט והתרבות עם המפלגה הנאצית ועקורתו. בראשית הדרך החלה המפלגה הנאצית ליזום מהפכה, מתוך שאיפה ליצור חברה חדשה בעלת מאפיינים המתאים למנהיג, למפלגה ולתורת הגזע.

בשיעור זה נבחן את האידיאולוגיה הנאצית, את החוק של המדינה, את התעומלה, את האמנות ואת החינוך. בעדרת אמצעים אלה, שהו רק חלק ממכלול גודל יותר, נוכל לציר לפני התלמידים את האווירה בגרמניה באוטם ימים. אנו מבקשים להראות איך עוצבה התודעה, איך הושרו דימויים ואיך כוונה העשייה הנאצית לכל פן מחיי הפרט והציבור. סרטים שייצאו לאקרנים, עיתונים שנדפסו וספרים שייצאו לאור מעידים על הקונונה רעיונית וחוזשית של הצופה המונחת על ידי אידיאולוגיה. נעסוק במרכיבים השונים באמצעות מקורות, קרנות, קטעים מספרי לימוד וצלומים בני התקופה.

שיעור זה מתמקד בכמה מעמודי היסוד בבסיסו של המשטר הנאצי. התלמידים יכירו מגוון מהאמצעים ששימשו את הנאצים בתהליך שראשיתו במדינה הפעלת על תשתית דמוקרטית, ועד שזו הייתה למדינה נאצית טוטליטרית. באמצעות אלה מגולמות תפיסות של שלטון טוטליטרי, של גזונות, של שאיפה לסדר עולם חדש ושל בניית חברה ולאום המבוססים על תורת הגזע.

1. **בעקבות השינויים שהתחוללו בחברה הגרמנית** - עבודה בקבוצות. הקבוצות יענו על שאלות דומות, שעילין יתבסס הדיון המסכם, לצד שאלות ספציפיות על כל מקור לשם ניתוח והעמקה.

2. **סיכום: החברה הגרמנית הנאצית** - דיון במילאה.

◀ ☒ ▶ מבנה השיעור

המן מריע להיטלר בעת
יציאתו מבית האמנות
הגרמני, מינכן, גרמניה

בשער:

цитוט מותך: Berthold Hinz, Art in the third Reich, Oxford 1979 pp. 27-28

צילומים: קבלת פנים להיטלר על ידי איכרים גרמנים, בקובורג גרמניה

בעקבות השינויים שהתollow בחברה הגרמנית עבודה בקבוצות

הכיתה תחולק לאربع קבוצות.
כל קבוצה תתמקד באחד ממרכיביו של השלטון הנאצי.

קראו את הקטעים שלפניכם וענו על השאלות שאחריהם.

צ'ו החירום להגנת העם והמדינה

בזמן שעלה היטלר לשולון היו הנאצים מיעוט בריאיכסטאג ובממשלה. היטלר החליט לרכז בידיו את כל סמכויות השלטון, וכך הורה לפזר את הריאיכסטאג ולקיים בחירות חדשות במרץ 1933. לפני הבחירות יצאו הנאצים במסע טרור ותעמולה כדי להבטיח את ניצחונם. הם הפיצו ידיעות על מהפכה קומוניסטית צפויה בגרמניה, וכשבוע לאחר הבחירות, ב-28 בפברואר 1933, היצתו הנאצים בחשאי את בניין הריאיכסטאג והאשימו את הקומוניסטים במעשה. בעקבות המעשה הצלicho הנאצים להשפיע על נשיא גרמניה להשתמש בסמכותו ולפרנס תקנות לשעת חירום. "צ'ו החירום להגנת העם והמדינה" ביטל את זכויות האזרוח המובטחות בחוקה: חופש הדיבור והעתונות, חופש התארגנות וההגנה על צנעת הפרט. בצו ניתנה לממשלה בראשות היטלר אפשרות להעביר לידי את סמכויות השלטון המקוריים בגרמניה. הצו גם חמיר את העונשים ואפשר להטיל עונש מוות על מתנגדים לשולון. התקנות הללו לא בוטלו כל תקופת שלטונו של הנאצים בגרמניה.

כבר עם עליית הנאצים לשולון החלו לkom בגרמניה מחנות ריכוז, ולימאים היו לתו היכר של המדינה. אנשים שנחקרו אויבים פוליטיים, לצד אנשים שעלו פי האידיאולוגיה הנאצית הגדענית נחקרו מסוכנים לגצע הארי, יכולו להיאסר במחנות אלה בעלי משפט, תחת ההגדרה של מצב חירום - תקונה המיועדת לשעת מלחמה או לימי של מצוקה מדינית. על המצב במדינה הכריז היטלר כראות עיניו. במרוצת השנים הללו והשתכללו המלחנות של גרמניה הנאצית ומספרם גדל. אוטם אנשים שבספט 1939 סללו את הדרך לביצוע האונדזה (המתת חסד לאלה שאינם ראויים לחיים על פי אמות מידת גדעניות), היו בעבר כמה שנים לדמויות מפתח בהקמת מנגנון מחנות משוככל שנועד להשמדת יהודוי אירופה.

קובץ 1: חוק צ'ו החירום להגנת העם והמדינה

החוק לביטול מצוקת העם והמדינה (חוק ההסכמה)

הבחירה ב-5 במרץ 1933 התקיימו תחת טור נאצי. על המפלגה הקומוניסטית נאסר להשתתף בבחירות. הנאצים קיבלו 44 אחוזים מהמושבים בריאיכסטאג, והם ותומכי המלוכה זכו ביחס לרוב מוחלט בריאיכסטאג ובממשלה. מכוח שליטותם בריאיכסטאג התקבל ב-23 במרץ 1933 "החוק לביטול מצוקת העם והמדינה", שכונה גם "חוק ההסכמה". החוק הסביר את היטלר וממשלתו לחוקק חוקים בעלי השתתפות הריאיכסטאג. בהתאם לחוק יכולת הממשלה גם לחוקק חוקים הסותרים את החוקה הגרמנית. החוק ביטל למעשה את השלטון הפרלמנטרי בגרמניה וייצר דיקטטורה טוטליתיטית.

חוק בדבר החזרת הפקידות המקצועית על כנה מיום 7 באפריל 1933

ממשלה הר'יך החליטה על החוק הבא המתפרסם בזאת:

(1) לשם החזרת הפקידות המקצועית הלאומית על כנה ולשם פישוט המינהל, יותר לפ' התקנות הבאות לפטר פקידים ממשרתם, אף אם ההנחיות המתאימות אין מזכירות בחוק הקיימ.

(2) פקידים כמשמעותם בחוק זה נחשבים [המוסכים] באופן ישר או עקיף על ידי הר'יך, פקידים [המוסכים] באופן ישר או עקיף על ידי המדינות, פקידי רשות מקומית ואיגודי הרשותות המקומיות, פקידי גופים לפי המשפט הציבורי וכן של מוסדות ומפעלים מקבלים לאלה... כן חלות הוראות על המוסכים על ידי הביטוח הסוציאלי, שהם בעלי זכויות וחובות של פקידים...

(1) פקידים שנתקבלו בתור פקידים מאז 9 בנובמבר 1919, מבלי שהיתה להם ההכשרה הנדרשת או הנהוגה לגבי התפקיד, או כישורים אחרים - מופטרים מן השירות. משכורתם הנוכחית תשלום להם ממשך שלושה חודשים אחורי פיטוריהם.

(2) תפרק זכותם לקבלת קצבה זמנית, קצבת גמלאות או שארים, זכותם להחזיק בשם המשרה בתואר ובמדים ולענוד אותות השירות.

(1) פקידים שאינם בעלי מוצא Ari יועברו למילאות (סעיף 8 ואילך): במידה שהמדובר בנושא תפקידי קבוע יש לפטרם מעמדם.

(2) פיסקה 1 אינה חלה על פקידים שהיו כבר פקידים מאז 1 באוגוסט 1914, או שנלחמו בחזית במלחמת העולם למען הר'יך הגרמני או בעלי בריתו, או שאבותיהם ובניהם נפלו במלחמה. יוצאים מן הכלל נוספים יתכו לפי היותר שר הפנים בתיאום עם המיניסטרון הנוגע בדבר או הרשות העלונה לענייני פקידים בחו"ץ הארץ.

4. פקידים אשר על פי פעילותם הפליטית עד כה לא הוכיחו [את נכונותם] להתייצב בכל עת ללא היסוס מaceous המדינה, ניתן לפטר מהשירות.

קנצלר הר'יך, אדולף היטלר
מיניסטר הפנים, וילהלם פריך
מיניסטר האוצר, גראף שווין פון קروسיגק

ביטול המפלגות מלבד המפלגה הנאצית

כדי לבסס את שלטונו הטוטליטרי בגרמניה בקשר היטלר לאסור כל פעילות פוליטית וארגוני מחוץ לשיפוטו. ב-16 ביוני 1933 נאשר בחוק קיומן של מפלגות נוספות מלבד המפלגה הנאצית

אחדות תפקיד הנשיה והקנצלר

רפובליקת ויימאר הייתה שלטת בגרמניה לאחר מלחמת העולם השנייה וניסתה ליצור בה מערכת של שלטון דמוקרטי. כאשר נפטר נשיא הרפובליקה, פאול פון הינדנבורג, ב-2 באוגוסט 1934, איחד היטלר את משרות הנשיה והקנצלר והיה לשולטה היחיד של גרמניה.

תוארו הרשמי היה "פיהרר", שפירושו "מנהיג האומה". בין הסמכויות שהועברו להיטלר חשובה במיוחד הייתה קבלת השליטה על כוחות הצבא הגרמני.

היטלר צועד בתער
קהל מריע ומצדיע
אוברחלצברג גרמניה

שנת 1935: חוק נירנברג

חוקי נירנברג היו חוקים גದעניים שנחקקו בכנס של המפלגה הנאצית בעיר נירנברג. החוקים הגדרו מיهو יהודי, ומסו את זכויותיהם של היהודים:

1. "חוק התאזורות הריך", הקבע שיש שונות בין אזרח לנatie. אזרח הוא אדם בעל דם ארוי הנתן לחסות הריך ובעל זכויות מלאות.
2. "חוק להגנת הדם הגרמני והכבד הגרמני" - שלל חוקים שטטרם למן ערבוב דמים בין יהודים וגרמנים. החוקים כללו איסור נישואים, איסור קיום יחסי מין, איסור העסקת עוזרת גרמניה בבית היהודי שגילה מתחת ל-45, ועוד. כמו כן נאסר על יהודים להניף את דגל הריך או להציג את צבאיו.

מחנות הריכוז הנאציים

מחנות הריכוז הוקמו מיד לאחר שעלו הנאצים לשטן בשנת 1933 והוא פועל יוצא של צו החירות להגנת העם והמדינה. בשנים הראשונות לשטונם של הנאצים היו מחנות הריכוז אמצעי דיכוי ושליטה ואמצעי עינוי והשתקה של מתנגדיו המשטר. לאחר מכן נאשו במחנות אנשים שהוגדרו על ידי המפלגה "א-סוציאליים", ביניהם חסרי בית, נזדים, צענים, הומוסקסואלים, פושעים פליליים ועוד. לאחר הפוגרומים של ליל הבדולח, בנובמבר 1938, החלו לאסור יהודים ולהכניסם לזמן מה למחנות ריכוז.

בראשית דרכם הוקמו מחנות אלה בכל מיני מבנים, מהם נטושים וחסרי כל אבזר שאפשרקיים אנושי בסיסי. אנשים שהו במחנות אלה היו חשופים לאלימות נוראיות ולהשפה והועבדו בעבודות פרך שלרוב היו גם חסרות תועלת. מכיוון שמאסר במחנות לא היה מותנה

במשפט, אוטם אנשיים היו נתנים לחסדי הטווראים וחיו במצבות של אי-ודאות, בלי כל שליטה על גורלם. אלה שזכו להשתחרר אולצו להצהיר על נאמנותם למפלגה ולעקרונותיה. יהודים שנאסרו במחנות בשנות השלישי שלושה המאוחרות נדרשו לחתום על הצהרה שיעדכו את גרמניה לאלאה.

מחנות הריכוז הנאציים המשיכו לפעול ביתר שאת בימי מלחמת העולם השנייה, עד שימשו אמצעי לדיכוי האוכלוסיות הכבושות. לכל מחנה גדול צורפו לעיתים עשרות מחנות בת, ואלה הפכו למרכז של שליטה וניהול. רבים מחנות הריכוז הוקמו לצד ערים וכפרים בגרמניה והאולוסייה המקומית הייתה מודעת לקיומם. עוד הוקמו לצד מחנות אלה מפעלים רבים, והגרמנים ניצלו ריבבות של גברים ונשים ככוח עבודה שהיה בעיניהם נטול ערך של חי אדם, שהיחסו בו היה ברבים מהקרים עד לאיפיסט כוחו של האסיר ולמוות.

- איך אפשר להסביר את הסמכיקות בזמןן חקיקתם של החוקים החדשניים? איזו אווירה סמכיקות כזו יוצרת בחברה?
- izia סוג שלטונו נוצר בעקבות החוקים החדשניים?
- מהו מקומו של היחיד ומהו מקומו של הכלל בחוקים אלה?
- מהו חוק? באילו דרכים אפשר להגן על אזרחים מפני חוקים קיצוניים?
- מהי האידיאולוגיה המשתקפת בחוקים אלה?

שאלות מוחות

"פסלים הפוגעים ברגשות הלאום ואשר ממשיכים לחולל את היכירות ואת הפארקים הציבוריים יעלמו לאלאה... עלייהם לפנות מקום לרובבות האמנים הנאמנים למסורת הגרמנית. טיפוח זהיר ומסורת של כל הדחפיים המוביילים לפריחה אמנותית חדשה תבוצע בבד עם שלילה קיצונית שתשחרר אוטנו מסיטוי שניים קודמות! כוחותינו מוחכים להשכמה על מנת להתעורר לחים חדשים".

Berthold Hinz, Art in the Third Reich, Oxford 1979, pp. 27-28

קובץ 2: אמנות מגויסת

- אילו מילימ מתראות את האמנות הפסולה ואילו מילימ מתראות את האמנות הרצiosa?
- בין שתי מלחמות העולם שאפה האמנות המודרנית לייצוג ראשון, שאין תלוי בטכניקות מוכחות מתקופות שונות, כדי לחזור ולגעת בامتת, כפי שחשו אותם אמנים. הנאצים ביקשו להוכיח שummingsות מעין אלה הן מהתחלוות של העולם המודרני. הם נאבקו בעיקר בזרם האמנותי הנקרא דקדנס - מבחינות האמנים בני התקופה מדובר בהביבורתיות ובראשוניות, חזקה למקורות הבסיסיים ולשפה הלא מעובדת, ואילו הנאצים ראו בהזה חול.
- היצירה האמנותית נפגעה לבלי הכר בתקופת הנאצים בכך שהפכה לאמנות מגויסת שシリתה את המערכת ואת האידיאולוגיה. במאה ה-20 האמנות המודרנית ביקשה לא פעם להתריס כנגד מגמות חברתיות, נגד מלחמות גדולות, ולעסוק במקומו של האדם בעולם שהחל לעבור מודרניזציה. למגמות ביקורתיות כאלה לא היה כל מקום בחברה הנאצית ואמנים אלה נרדפו על ידי הנאצים.

היטלר מבקר בתערוכת האמנות הגרמנית, מינכן
גרמניה, 1938

האמנות הפסולה?

לפניכם ארבע יצירות אמנות.

- מהם הייצוגים ההפוכים ביצירות אלה? אילו מהם ביקשו הנאצים להאדיר, לדעתכם, ואילו להעלם?
- על מה מעיד הדבר מבחינת היחס של המשטר הטוטליטרי לאמנים ולצייבור צורך האמנות?
- איך מתואר האדם בשתי הקבוצות השונות?
- מהי לדעתכם מטרת האמנות? האם היא קיימת רק לשם היפות? נסו לשער אילו תפקידים נוספים יש לה.
- מהי האידיאולוגיה המשתקפת מיצירות אלה?

akg-images gmbh, Berlin

קבוצה 3: חינוך

- עימם בקטועים של פניכם וענו על השאלות שאחזריהם.

מתוך ספרי לימוד לתלמידים שנכתבו בתקופת השלטון הנאצי:

השלם את טבלת האוכלוסייה על ידי חישוב אחוז היהודים בכמה ארצות וערים מרכזיות:

אוכלוסייה כללית	מספר היהודים באחוזים	חלוקת היהודים באחוזים
גרמניה	65,300,000	570,000
צרפת	40,700,000	225,000
בריטניה	46,000,000	330,000
פלשתינה	1,000,000	283,000
פולין	32,000,000	3,050,000
ברה"ם	153,000,000	2,750,000
ארה"ב	118,000,000	3,600,000
ברלין	4,243,000	172,000
ירושלים	100,000	64,000
לונדון	4,500,00	145,000
מוסקבה	2,100,00	140,000
ניו יורק	6,930,000	1,800,000
פריז	2,900,000	140,000

מתמטיקה

מוטס שעומד להמריא נושא 12 תריסרים של פצצות, שככל אחת מהן שוקלת 10 ק"ג. המוטס ממיריא לורשה, המרכז הבין-לאומי של היהדות. הוא מפ齊ץ את העיר. בשעת ההמראה, כשבמכל הדלק שלו 1,000 ק"ג דלק, שוקל המוטס 8 טונות. עם שובו ממסע **הצלב** נותרו עדין במכלו 230 ק"ג דלק. מה משקלו של המוטס כאשר הוא ריק?

ספר לימוד להיסטוריה המוקדש למלחמת 1914-1918:

ארצברגר, יהודי, חתום הסכם מביש של הפסקת אש שכפת את ידינו ואת רגילנו. שנתיים לאחר מכן, הוא שילם על בגיןה מזוהמת זו בחיו. הוא הוצא להורג על ידי פטריות ביער השחור.

הפיהרר שהענק לי על ידי אלוהים

האל החדש, שהנווער האגרמני צריך היה להאמין בו, התגלה בתפילה שהילדים בקולון נצטו לדקולם בשעת הגשתה של אורתמת הצהרים.

לפני הארוחה:

פיהרר, פיהרר שלי, שהענק לי על ידי אלוהים
הגן ושמור עליי כל עוד אני חי!
אתה הצילת את גרמניה ממוקמי האשון
אני מודה לך היום על פתיחת היומית.
היה עמי לאורך ימים, אל נא תעזבני
פיהרר, פיהרר שלי, אמוןתי ואורי
היל, פיהרר שלי!

אחרי הארוחה:

אודה לך על ארוחה שופעת זו
מגן הנוער וידיד לששימים!
יודע אני כי רבו דאגותיך, אולם אל דאגה
אני עטך ביום ובלילה.
שים ראשך בחיקי,
היה שקט ובטוח, פיהרר שלי, כי גדול אתה
היל, פיהרר שלי!

(לקוח מספרו של יהאן נויהאוזלר, הצלב וצלב הקרכס "המאבק של הנציינל-סוציאלייזם
נגד הכנסייה הקתולית", מינכן, 1946)

היטלר רצה לבסס את מערכת החינוך על טהרת הגזע הארי. משנת 1933 כל בתיה הספר היו כפויים ללשכת התרבות של הריך. לשכה זו פיקחה על בתיה הספר ומינתה את המנהלים, את מרכזי תנועות הנוער ואת המרצים באוניברסיטאות. כולם חיובו להישבע אמונים להיטלר ורשויות הוראה הוציאו רק למי שהיו נאמנים פוליטית. מורים ומרצים לא אריכים, וביניהם יהודים, פוטרו ממשרתויהם. נקבעה תכנית ללימודים אחידה שבה חלק גדול ממנה הוקדש ללימוד ההיסטוריה המפוארת של גרמניה, האידיאולוגיה הנאצית, ביולוגיה וחינוך גופני. בהיבט החינוכי הושם דגש על חינוך לציזות לפיהרר ולאנטנות למולדת.

נסף על כרך הוקמה תנועת הנוער היטלארי "היטלר יוגנד", ונארשה כל פעילות של תנועות נוער אחרות. כל בני הנוער מגיל שמונה ועד 21 היו חברים בתנועה זו. בתנועה למדו את האידיאולוגיה הנאצית, עברו אימון גופני, קיבלו חינוך קדם צבאי ולמדו לפתח אופי של לחם, להעריץ את הכוח והמלחמה, לציזות ולהיות חילאים נאמנים. הנערות חונכו כיצד להיות אימהות טובות. המצטיינים נשלחו לבתי ספר מיוחדים של המפלגה.

שאלות מוחות < ? >

- מהו הלימוד המתמטי ומהו הלימוד האידיאולוגי העולה מkontextים אלה?
- עברו ילדים,இதோ சிவித ஶ பொருளை பிரைர் மடி இம் உல மதன ஹராஷா?
- האם יתכן שילד הלומד במערכת חינוך המלמדת נושאים מעין אלה יגדל ויהיה בעל אידיאולוגיה שונה מזו של הנאצים?
- איזה סוג של שימוש עושה האידיאולוגיה בידע? איך לדעתכם ניתן למנוע מקבוצות אידיאולוגיות לעשות כן?
- התבוננו בצלום שלפניכם. מה מקומו של הילד והנער בחבורה כשהוא שיר לתרנזה?
- ומה מקומו אם אינו שיר לתרנזה?

היטלר סוקר מצעד של
Hitler "נוור היטלר"
"Jugend", נירנברג, גרמניה

< קבוצה 4: תעסולה >

"הפורום המובהק להשמעת התעמולה היה אספת ההמוניים. ב'מיין קמפני' תיאר היטלר את ראייתה של התנועה באספות אלה. אל המפגשים הראשונים הגיעו לא יותר מאשר שמונה אנשים. על פי רוב היו אלה תלמידים או אנשים שנמננו עם החוג הראשון והמצוצם של חברי המפלגה. הוא וחבריו המתינו להמוניים שלא הופיעו. כישلون זה אילץ אותם לשככל את אמצעי הגיוס, למשל על ידי משלוח הזמןות, או פרסום מודעות צנויות בעיתונים. וההצלחה לא איחרה לבוא. הם שכרו מרתף בירה שאליו יכולו להידחן 130 איש. לאספה הגיעו 111 איש. באוקטובר 1919 התקיימה אספה גדולה שנייה במרתף בירה אחר. מספר הנוכחים הגיע ל-130. שבועיים לאחר מכן התקיימה אספה נוספת יותר שבו אכן היה מספר נCHO שהגיע ל-170 איש. היטלר דחק בחברייו לעבור לאולם גדול יותר שבו אכן היה מספר הנוכחים יותר מ-200. אספת ההמון הגדולה הראשוונה התקיימה ב-24 בפברואר 1920, ועל הכנתה הוא ניצח באופן אישי. הכנות כללו הפצת דבר כינוסה באמצעות כרזות וعلונים שעוצבו ונושחו על פי כללי התעסולה שהגדייר - פניה אל ההמון, התרכזות במספר נקודות מועט, חזירות, טקסט שהיעיד על ביטחון ותודעה עצמית שנמנעה מסתיירות ושלא היה אפשר להפריכה, התמדה ועקשנות בהפצת החומרם, סבלנות בהמתנה ל/gotoאות. הטקסט נכתב באותה אדוםות מכיוון שרק כך יוכל להסעיר ולקומם את היריבים הפליטים, בעיקר משמאל, ולהביא את שמה של המפלגה לתודעת הציבור ולזיכרונו."

בעז נוימן, **נאציזם**, משרד הביטחון, אוניברסיטה משודרת, תל אביב 2007, עמ' 68

ארכיון סרטיים ותצלומים, יד ושם. כל הזכויות שמורות

הרדיו שימש את הנאצים בהפצת האידיאולוגיה שלהם במספר גדול של אזרחים גרמנים. ברדיו ניתן היה לשמוע את לאומי הטעופים והחדר משמעיים של היטלר מבלי להיות נוכחים במקומם.

שים לב לכיתוב של הכרזה: "כל גרמניה מאזינה". האם זה היה נכון? סביר להניח שלא, הרי לא כל גרמניה האזינה. אם כן, מדוע השימוש במילה "כל"? מכיוון שהנאצים ובראשם היטלר האמינו בסיסיות טוחפות וחד משמעיות שככלו את העם הגרמני כולם. לנוכח החד משמעיות של "כולם", קולו של היחיד מאבד את הלגיטימציה שלו, כך שהסיסמה הטוחפה הייתה דרך נוספת להשתיק את קולו של היחיד בחברה.

כרזה 1: "כל גרמניה
מאזינה לפיהרר,"
כרזה נאצית משנות
ה-30 המעודדת את
האכזרות להאזין
ל广播 הרטומולה

ארץין סרטים ותצלומים, יד ושם. כל הזכויות שמורות

"עבדה, חופש ולוחם" - זהה הסיסמה המופיעעה בכרזה. בתקופה שבין שתי מלחמות העולם ניזוק מעמד הפועלים הגרמניים וסביר מאד מעוני, מאבטלה וממחסור במדzon. הנאצים הקדישו תשומת לב רבה לקבוצת אוכטוסייה זו והעניקו לה דימוי חדש של עובדי אדמה מיתיים, וכן הבטיחו לאוותם פועלים חיים ללא אבטלה ואורחות ערבות מדי יום ביום.

כרזה 2: נזרת תעמלת
של המפלגה הנאצית
לקראת הבחירות.
בכותרת הכרזה "עבדה,
חופש ולוחם"

ארכין סרטים ותצלומים, יד ושם. כל הזכויות שמורות

פועל גרמניה, המובהכנים מיתר פועל העולם, הם במקדש כרזת התעמלותה זו: הפועל הגרמני מצביעים להיטלר (ראו הסבר בכרזה 2). שינו לב לדמותו של הפועל: חזק, שורי, וגדול ממדים, והוא עומד במרכז. רוח התקופה מהדחתת כאן, וכן בא לידי ביטוי הדגשת שמו הקומוניסטי על מעמד הפועלים ועל הפועל. היטלר פונה גם לפועלים, אך שלא כסיסמה "פועל כל העולם - התאחדו" ברוח הקומוניזם, כאן מדובר בפועל גרמניה בלבד. הפועל הגרמני עליון על האחרים.

כרזה 3: כרזת תעמלות
הקוראת לפועל הגרמני
להאכיב להיטלר ולמפלגתו

שאלות מוחות < ? >

כיצד פועלת תעומלה?

- משננת שוב ושוב את אותו מידע
- מסלפת עובדות ואמתות כדי לשרת את מטרותיה
- נוגעת ללב ההמון
- מציגה את עמדתה כמקובלת על הכל
- מדברת בשפה המובנת למקרה המשותף הרחב ביותר של האנשים
- משתמש באמצעים המגווים העומדים לרשותה (עיתונות, רדייו, טלוויזיה)
- מה מתרחש מאפיינים אלה של התעומלה בא לידי ביטוי בנסיבות שלפניכם?

הנאצים השתמשו בתעומלה בדרך אלימה במטרה להחדיר את היסודות העיקריים של האידיאולוגיה שלהם ולשנות את דרכי ההתנהגות. באמצעות אספות המוניים ואמצעים חזותיים של החדרת סמלים לחברה עוררו הנאצים להט בקרב ההמון. התוכן של אותן אספות היה מבוסס על האידיאולוגיה הנאצית ועל התפיסה הגזענית.

ב-5 במרס 1933 הוקם "משרד הריך לתעומלה והשכלה העמ" בראשותו של יוזף גבלס. גוף זה שלט על הרדיו, העיתונות, התיאטרון, הקולנוע והאמנויות. הקמת מבנה המשרד הושלמה באותה שנה, ושבע מחלקות מעידות על היקף פועלתו: מינהל וניהול; תעומלה; רדיו; עיתונות; קולנוע; תיאטרון; השכלה לעם (שכללה את הספרות).

הכלים הטכנולוגיים שייצגו את התקופה המודרנית, כמו הרדיו והקולנוע, וכן האמצעים המודרניים שאפשרו הפצה מהירה וחזרת ונסנית של הרעיונות הנאצים - כל אלה שירתו את התעומלה כפי שלא נעשה לפני כן מעולם.

- אילו מאפיינים היו בדרך חידרותו של היטלר לתוכה התודעה הגרמנית?
- אילו אמצעי תעומלה שימשו אותו?
- כתעומלן הראשי של הנאצים האמין היטלר שהמילה המדוברת עדיפה על פני המילה הכתובה. מה לדעתכם עומד בסיס תפיסת זו וכי怎 מתקשר הדבר לתעומלה בעידן המודרני?
- האם אפשר לבקר תעומלה ולמצאת נגדה? מה עלול לעמוד בדרך של מי שניסה לערער על התעומלה?
- מה מושך בתעומלה ומדוע קל להאמין לתוכנים המועברים באמצעותה?
- איך אידיאולוגיה משתקפת מנסיבות התעומלה שלפניכם?

סיכום: החברה הגרמנית הנאצית - דיון במליאה

שאלות לדין במליאה:

- מהו השוני שהביאו עם הנאצים בהיבטים של חוק, תעסולה, חינוך ואמנות? בחרו דוגמה מן המקורות שיעינכם בהם בעבודתכם בקבוצה והציגו אותה לפני הкласс.
- באיזה קצב נעשו השינויים לדעתכם? אילו השלכות היו לכך?
- באיזו דרך ניתן להגן מפני שינויים שכאהה במשטר דמוקרטי?
- מהם הרעיונות המרכזיים של האידיאולוגיה הנאצית כפי שעלו בקבוצות השונות?

2